

Boekbesprekingen

O.R.V. J.B. WILTERDINK. *Medische virologie. Vijfde, herziene druk*, 515 pag. Bohn Stafleu Van Loghum, Houten 1992. Prijs f 94,50. ISBN 90 313 1168 5.

In enkele inleidende hoofdstukken zet de auteur op duidelijke wijze de basale aspecten van virussen uiteen, zoals definitie, methoden van aantonen, classificaties, wijze van vermenigvuldigen, pathogenese en immuniteit. Een apart hoofdstuk is gewijd aan de laboratoriumdiagnostiek. Vervolgens worden de diverse virusfamilies besproken. De tandarts zal daarbij vooral aandacht hebben voor de herpesviridae, de hepatitisvirussen en de humane immunodeficiëntievirussen. Ruime aandacht wordt besteed aan antivirale therapie en vaccinatie.

Het boek 'Medische virologie' richt zich uiteraard niet primair op de tandheelkunde. Toch bevat het veel waardevolle informatie voor de tandheelkundige student en de tandarts (-kaakchirurg). Het is dermate duidelijk geschreven dat het eveneens geschikt is voor zelfstudie.

I. van der Waal, Amsterdam

R.J. RADLANSKI. *Contributions to the development of human deciduous tooth primordia*. 87 pag. Quintessence Publishing Co. Ltd., London, Berlin, Chicago, Tokyo 1993. Prijs DM 102,-. ISBN 0 86715 261 3.

Dit boek wil een bijdrage leveren aan de kennis omtrent de embryonale ontwikkeling van humane gebitselementen. De gegevens die gepresenteerd worden, zijn gebaseerd op histologische seriecoupes van 18 humane embryonen en foetussen met een kop-stuittengte van 17 tot 64 mm, hetgeen ongeveer overeenkomt met de leeftijd van zes tot twaalf weken p.c.

Van sagittale, transversale en horizontale serie-coupes werden tracings gemaakt, waarin de contouren van de verschillende weefseltypen werden weergegeven. Met behulp van het software programma HISTOL^c zijn hiervan driedimensionale contourlijn-plots gemaakt. Het programma geeft de mogelijkheid om deze reconstructies om verschillende assen te roteren. Ten slotte zijn de reconstructies omgezet in driedimensionale anatomische tekeningen van hele tandbogen of individuele gebitselementen in verschillende ontwikkelingsstadia. Dit levert een aantal intrigerende plaatjes op die echter door hun complexiteit soms moeilijk te interpreteren zijn.

Van ieder melkelement in de boven- en onderkaak wordt een korte beschrijving gegeven van de verschillende ontwikkelingsstadia die werden aangetroffen. Voor de meeste gebitselementen loopt dat van het knopstadium tot het vroege klokstadium. Enkele maxillaire gebitselementen zijn bij een kop-stuittengte van 64 mm echter nog niet verder dan het late kapstadium.

In de tweede plaats wordt ruime aandacht besteed aan de ruimtelijke oriëntatie van de gebitselementen ten opzichte van elkaar en ten opzichte van omringende weefsels als bot, zenuwen, bloedvaten en het kraakbeen van Meckel.

De beschrijving levert enkele nieuwe inzichten op. In de eerste plaats blijkt dat de karakteristieke vorm van een gebitselement reeds in het knopstadium te herkennen is, terwijl tot nu toe algemeen werd aangenomen dat deze vorm zich pas bij het begin van het klokstadium, als het eerste dentine en glazuur afgezet wordt, manifest zou worden. In de tweede plaats blijkt dat de gebitselementen, behalve de m2, worden afgezet in één groeve in het zich ontwikkelende kaakbot en dat de interdental septa zich pas in het klokstadium gaan ontwikkelen. Ten slotte blijkt dat de groei

en ontwikkeling van een tandprimordium niet alleen gepaard gaat met adaptaties van het bot in de directe omgeving van de tandkiem, maar ook met adaptaties 'op afstand', hetgeen gezien wordt als een indicatie dat niet alleen mechanische krachten, maar ook andere factoren bij deze botadaptaties een rol spelen.

Een nadeel van het boek is dat het gebaseerd is op de gegevens van achttien embryonen en foetussen, waarvan de herkomst niet duidelijk is. Eventuele groei- of ontwikkelingsstoornissen in deze embryonen en foetussen, die aanleiding zouden kunnen zijn voor hun abortus, worden niet in de beschouwing betrokken. Door deze casuïstische benadering is slechts een indicatie te verkrijgen van de normale ontwikkeling. Bovendien is het jammer dat het, door de grote gedetailleerdheid van de reconstructies, moeilijk is om de grote lijnen in de ontwikkeling te herkennen.

J.C. Maltha, Nijmegen

N.P. LANG, B.E. SIEGRIST GULDENER. *Kronen- und Brückenprothetik. Farbatlanten der Zahnmedizin. Band 4*. 358 pag. Georg Thieme Verlag, New York 1993. Prijs DM 352,-. ISBN 3 13 710801 2.

Het betreft het vierde deel van een serie prachtig uitgevoerde atlanten onder redactie van K.H. Rateitschak en H.F. Wolf. Vrijwel iedere pagina begint met een bondige tekst waarin de principes worden uiteengezet. De resterende ruimte bevat een groot aantal fraaie afbeeldingen en kleurenreproducties van klinische situaties, waarmee kennis en inzicht wordt verdiept. Op systematische wijze worden zo alle onderwerpen behandeld die

nodig zijn om functieherstel van het kauwstelsel op termijn tot een succes te maken. Begonnen wordt met onderzoek, diagnose, etiologie, prognose, indicatie en contra-indicatie. Veel nadruk wordt hierbij - en ook in de rest van het werk - gelegd op parodontale aspecten. Daarentegen wordt volstaan met een eenvoudig functieonderzoek van het kauwapparaat. Aandacht wordt besteed aan in strategisch opzicht belangrijke pijlerelementen. Aangezien dat vaak molaren betreft wordt de

behandeling van furcatieproblemen uitgebreid besproken. De auteurs hangen het concept van de verkorte tandboog aan en baseren dat voornamelijk op het onderzoek van Käyser en Battistuzzi. Reconstructies met vrij eindigende bruggen komen ruim aan de orde, alsmede het toepassen van implantaten. Maar alleen het ITI-implantaat wordt genoemd. Adhesieve bruggen, maxillofaciale problematiek, chirurgisch verlengen van de klinische kroon, endodontologie, orthodontie en de voorbehandeling met gnathologische spalken wordt uitgebreid besproken. Ook prepareren van elementen, tijdelijke afsluiting, afdrukname, beetregistratie, tandtechnische aspecten, passen, corrigeren en cementeren komen aan de orde. Vervolgens wordt op wetenschappelijk onderbouwde wijze ingegaan op vier probleemgebieden, te weten: plaats van de kroonrand, interdental ruimte

en vorm van de proximale vlakken, buccale en linguale contouren en vorm van de mucosazijde van het brugtussendeel. Ten slotte worden aspecten die verband houden met occlusie en articulatie behandeld. Het concept 'long centric' van Ramfjord en Ash wordt gepropageerd. Het gehele werk is zorgvuldig met relevant wetenschappelijk onderzoek onderbouwd. Afgerekend wordt met dogma's zoals: het vervangen van alle verloren gegane elementen, de wet van Ante en G.V. Black's extension for prevention. Als gevolg van het laatstgenoemde wordt een nieuw dogma geïntroduceerd, namelijk het supragingivaal plaatsen van kroonranden. Afbeelding 822 illustreert deze ideale lokatie. Een contradictie is dat de kroonrand approximaal wel subgingivaal is gelegd! Waarom dit wordt geaccepteerd, terwijl op pagina 281 gesteld wordt dat parodontaal verval in de proximale gebieden sneller voortschrijdt dan bij de buccale en orale vlakken, blijft jammer genoeg onbesproken. Niettemin is deze atlas, die opgedragen is aan de studenten van de Universiteit te Bern, ook voor de algemeen-practicus een absolute aanrader.

J.F.A. la Rivière, Utrecht

J.A. MC NAMARA, W.L. BRUDON. *Orthodontic and orthopedic treatment in the mixed dentition*. 367 pag., 306 afb. Needham Press, Ann Arbor, Michigan, USA 1993. Prijs \$ 135.-. ISBN 0 9635022 0 4.

Behandelingen gedurende het late melkgebit en de wisselperiode zijn het thema van dit boek. Het is tot stand gekomen door de samenwerking van een orthodontist en een illustrator (de eerste, resp. de tweede auteur). Het doel van de behandelingen is om bij dreigende problemen in de groei en de ontwikkeling, de omstandigheden te verbeteren voordat het blijvend gebit compleet is. Daarmee zou de kans op latere complexe behandelingen, extracties en chirurgie worden verminderd. Het boek richt zich in hoofdzaak tot orthodontisten, mede omdat in de laatste fase van de behandeling gewoonlijk nog volledige vaste apparatuur nodig is.

Na een introductie worden beschreven: orthodontische diagnostiek en behandelingsplanning (2 hfdst.), behandelingsstrategieën in het wisselgebit (3 hfdst.) en klinische behandelingen (14 hfdst.). Het eerste gedeelte omvat in hoofdzaak röntgencefalometrische aspecten. Een tweede hoofdstuk houdt zich bezig met ruimtelijke aspecten in de tandbogen. Bij de behandelstrategieën wordt het verminderen van tandmateriaal (extractie en approximaal beslijpen) aan de orde gesteld. Anderzijds wordt het vergroten van de ruimte behandeld. 'Passieve' expansie (met Fränkel-apparaten) en sutuurexpansie worden beschreven. De laatste is de hoeksteen bij de vroege behandelingen. Een splintvormige gewapende kunstharsoverkapping over de zijdelingse delen geplakt, wordt daarbij voorgestaan. Voor de onderkaak wordt de klassieke expansieplaat aanbevolen om in het onderfront meer ruimte te maken, en om de distale zijdelingse delen op te richten ('mandibular dental decompensation'). Ontstane ruimte kan met palatinale en linguale bogen worden behouden.

Bepaalde Klasse II-afwijkingen corrigeren zich soms spontaan na verbreding van de bovenboog. Het aloude 'Pantoffel Vergleich' wordt hiervoor verantwoordelijk gesteld. Ook geringe Klasse III-afwijkingen blijken zich soms te verbeteren na de sutuurexpansie. Bij de meer expliciete beschrijving van behandeling bij Klasse II-afwijkingen wordt gepoogd te differentiëren naar skeletale en dentale achtergronden. Headgears, Fränkel-apparatuur, bionator en Herbst-scharnier komen aan de orde.

De Klasse III-afwijking wordt bij voorkeur bestreden met een 'facial mask'. Voorts worden Fränkel-apparatuur en kinkap beschreven. Garantie voor succes kan niet worden geboden. In het derde gedeelte van het boek komen details rond de vervaar-

diging, het gebruik en onderzoeksresultaten bij diverse van de beschreven apparaten uitgebreid aan de orde.

Het boek is typografisch redelijk verzorgd. De tekeningen zijn duidelijk, hoewel vaak erg groot, waardoor ze niet steeds bij de bijbehorende tekst kunnen staan. De tekst is, ofschoon helder geschreven, fragmentarisch. Tussen de regels wordt namelijk erg veel theoretische en praktische kennis aanwezig verondersteld. Zo zouden vragen kunnen rijzen rond bijvoorbeeld de algemene indicatiestelling bij vroege behandelingen. Weliswaar mag verwacht worden dat een orthodontist daarmee op de hoogte is, maar die zal dan wel de voordelen van de voorgestelde benadering willen zien. Behandelingsresultaten biedt het boek echter nauwelijks; gelaatsfoto's komen er niet in voor.

Het cefalometrisch deel verliest te veel de betekenis van gemiddelde grootmethoden, driedimensionale aspecten, en de problematiek rond groeiprognozes uit het oog. Bovendien wordt veelal uitgegaan van de loodlijn uit nasion op het Frankfurter horizontaal vlak die onder andere door het punt A zou moeten lopen. De onhoudbaarheid van een dergelijke aanname is in het verre verleden al uitgebreid aan de orde gekomen rond het 'Orbital Eckzahn Gesetz' van Simon.

Of de vroege behandeling tot betere resultaat leidt, is een onbeantwoorde vraag. Ofschoon in Europa reeds rond de tweede wereldoorlog uitgebreid gepropageerd, is dit soort behandeling in het algemeen toch niet geaccepteerd. Voor een belangrijk deel zal dat ook berusten op de met vroege behandeling dikwijls gepaard gaande zeer grote behandelingsduur, die tot behandelmoedigheid leidt. De auteur erkent dat wel, maar meent, dat dit door gefaseerde behandeling, motiveren van de patiënt en toepassen van apparatuur waar de patiënt niet veel aan heeft te doen, is op te vangen. Gezien de opmerking in het voorwoord, dat Amerikaanse orthodontisten te maken krijgen met een teruggang in het patiëntenaantal, en dat dat aantal opgevoerd kan worden door eerder met behandelen te beginnen, krijgt referent nog meer twijfels aan de achtergrond van dergelijke behandelingen.

Samenvattend: het boek zal voor een orthodontist het lezen waard kunnen zijn; het biedt nuttige informatie (vervaardigen van apparatuur en zelfs van orthodontische gebitsmodellen) maar een valide argumentatie voor de vroege behandeling ontbreekt. Kritiek kan ook geplaatst worden bij de röntgencefalometrie.

H. Boersma, Nijmegen

Ph.D. MARSH, M.V. MARTIN. *Oral microbiology*. Third edition. 249 pag. Chapman & Hall, University and Professional Division, London 1992. Prijs £ 12.95. ISBN 0 412 43360 5.

Dit boek is de derde editie van *Oral Microbiology* dat de eerste keer uitkwam in 1979 en toen nog alleen door Dr. Phil Marsh werd geschreven.

Sindsdien is de ontwikkeling van de microbiologie van de mondholte echter zo snel gegaan en ook in de breedte gegroeid, dat bij de tweede druk al een tweede auteur in de persoon van Dr. Michael Martin nodig was. Door deze snelle ontwikkelingen in het vakgebied werd het noodzakelijk deze derde druk volledig te herschrijven. Ook de classificatie en nomenclatuur van orale bacteriën is de laatste tijd aan grote veranderingen onderhevig, hetgeen voor veel lezers verwarrend is. Om hierin tegemoet te komen hebben auteurs in deze editie lijsten opgenomen waarin de oude en nieuwe classificaties worden vergeleken. Dit is vooral van belang wanneer oude en nieuwe literatuur wordt vergeleken.

Het boek heeft de volgende indeling in hoofdstukken: 1. Algemene inleiding in de orale microbiologie; 2. De mond als

habitat voor micro-organismen; 3. De residente orale microflora; 4. Acquisitie, hechting, verspreiding en functies van de orale microflora; 5. Tandplaque; 6. Tandcariës; 7. Parodontale aandoeningen; 8. De rol van bacteriën in andere infecties; 9. Gisten en virale infecties; 10. Preventie van kruisbesmettingen.

Aan het einde van ieder hoofdstuk wordt een literatuurlijst gegeven voor verdere studie. Oral Microbiology mikt op een brede doelgroep: studenten tandheelkunde, mondhygiëne en geneeskunde, tandartsen, microbiologen en de 'senior scientist'.

J. de Graaff, Amsterdam

L. DELIENS, P. VAN MECHELEN, B. DE DEYN, F. LOUCKX. Tandpijn, milieupijn? Een survey-onderzoek over omvang, beheer en oplossingen voor het milieubelastend afval geproduceerd door tandartsen. 135 pag. VUB/press, Vrije Universiteit, Brussel 1993. Prijs f 37,90. ISBN 90 5487 024 9.

In tegenstelling tot wat de titel van dit boekje doet vermoeden, komt het onderwerp 'tandpijn' niet aan de orde. De auteurs, onder wie een tandarts, beperken zich tot de gevolgen van het gebruik van amalgaam/kwik en ontwikkelaar/fixeer voor het milieu. Na een korte inleiding worden de resultaten van een enquête gepresenteerd onder een representatieve groep van 373 Vlaamse tandartsen.

Als eerste wordt het profiel van de 'modale Vlaamse arts' geschetst, gevolgd door hoofdstukken over gebruik van amalgaam/kwik en alternatieve vulmaterialen. Daarna worden van ontwikkelaar en fixeervloeistof de gebruikte hoeveelheden en manier van afvoer vermeld. Ten slotte wordt dit alles nog eens samengevat en voorzien van conclusies, waarna een hoofdstuk met beleidsaanbevelingen volgt. In bijlagen wordt de methodologie van het onderzoek (de Total Design Method) uit de doeken gedaan, de vragenlijst integraal afgedrukt alsmede een lijst van afbeeldingen en tabellen, en een korte bibliografie.

Hoewel de lezer enige twijfel kan hebben over de juistheid van de gegevens, die naar mag worden aangenomen retrospectief van aard zijn, biedt het boek toch veel waardevolle en tot op heden ontbrekende informatie. Het boek lijkt echter eerder aan te raden aan beleidsmakers en onderzoekers dan voor de (Nederlandse) algemeen-practicus, ondanks het feit dat het onderwerp vooral de laatstgenoemde aangaat.

A.H.B. Schuurs, Amsterdam

R.F. MINKELS. Central aspects of jaw motor control in the rat. 101 pag. Academisch proefschrift rijksuniversiteit Groningen, 1993.

Dit proefschrift beschrijft de resultaten van een neurofysiologisch/morfologisch onderzoek naar enkele aspecten van de centrale sturing van de kaakmotoriek bij de rat.

Hoofdstuk 1 vormt een korte, heldere inleiding tot enkele basisbegrippen van de motorsturing, terwijl tevens de verschillende deelvraagstellingen aan de orde worden gesteld. De twee volgende hoofdstukken gaan in op de centrale elementen van de kaaksluit- en de kaakopeningsreflex. De uitgevoerde experi-

menten hadden betrekking op intracellulaire afleidingen in de nucleus mesencephalicus van de n. trigeminus als reactie op gegradeerd elektrisch prikkelen van de ramus mandibularis. De auteur komt tot de conclusie dat bescherming van de orale weefsels - tijdens het kauwen - tegen, bijvoorbeeld, een steentje in het voedsel, in eerste instantie geschiedt door het beëindigen van de prikkeling van de motorische neuronen van de sluitspierspiers door middel van het stilleggen van de centrale kauwpatroongenerator in de hersenstam. De kaakopeningsreflex is volgens de auteur van secundair belang, omdat deze reflex alleen effectief kan zijn gedurende een relaxatieperiode van de sluitspierspiers.

Omdat beide kaakhelften star met elkaar zijn verbonden, hebben bijkrachten die aan één zijde worden uitgeoefend gevolgen voor de controle van de spieractiviteit aan de andere zijde van de mandibula. Daarom is naar argumenten gezocht voor het bestaan van commissurale verbindingen tussen de linker en rechter trigeminale motorkernen. Interneuronen binnen een motorkern blijken inderdaad rechtstreeks te projecteren op de controlaterale motorkern. Er wordt verondersteld dat deze reciproke vezels een rol spelen bij de coördinatie van bilaterale activiteit van de kaaksluitmusculatuur tijdens unilateraal kauwen.

Tot slot wordt de morfologie en de fysiologie van projecties van de parvocellulaire reticulair formatie (PCRT) op de contralaterale mesencefale trigeminuskern beschreven. De intracellulaire afleidingen doen de auteur veronderstellen dat de spierspoelactiviteit en de kaakreflexen, op presynaptisch of postsynaptisch niveau, in de trigeminale motorkern worden beïnvloed door de PCRT.

Hoewel het jammer is dat dit helder geschreven proefschrift niet eindigt met een algemene discussie waarin de resultaten van de verschillende hoofdstukken in hun onderlinge samenhang aan de orde komen, levert het een belangrijke bijdrage aan de verdere verdieping van het inzicht in de diverse aspecten van de centrale sturing van de onderkaakmotoriek.

M. Naeije, Amsterdam

J.F. McCABE. Applied dental materials. Seventh edition. 199 pag. Blackwell Scientific Publications, Boston, Oxford, London, Edinburgh, Melbourne, Paris, Berlin, Vienna 1992. Prijs £ 24.95. ISBN 0 632 02826 2.

Wie zich wil informeren over de fysische en chemische achtergronden van materiaaleigenschappen, wordt in dit boek op zijn wenken bediend. De auteur is een goed docent die boven de stof staat. De uitgave is geschreven voor studenten in de beginfase van hun opleiding tot tandarts. Zelfs de lezer met een beperkt referentiekader herkent de relevantie van de diverse eigenschappen voor de professie. Na een algemene inleiding in hoofdzakelijk vervormingsmechanica, kleur, elektrochemie, warmtebehandeling en moleculaire structuur van polymeren, komen alle denkbare tandheelkundige materialen aan bod. De hoofdstukken zijn overzichtelijk ingedeeld en van duidelijke schetsmatige illustraties voorzien. Per materiaal wordt het effect van goede of foute behandeling besproken maar helaas komt het handelen zelf niet aan de orde. Dat laatste is wellicht de reden waarom ik niet echt enthousiast kan raken over dit boek dat toch de titel 'toegepaste tandheelkundige materialen' draagt. Het is zonder meer praktisch om over de gepresenteerde kennis te beschikken, maar de practicus moet over aanzienlijke vaardigheden beschikken om de genoemde materialen toe te passen. Het is zeker geen praktijkboek. Op zich valt het te waarderen dat geen merknamen zijn genoemd, maar daarmee verbergt de schrijver veel herkenbaarheid. Een goed register maakt opzoeken van begrippen eenvoudig. Het is echter niet zo dat het boek als een naslagwerk kan worden gezien. Daarvoor is de tekstbe-

handeling te beknopt. De literatuurreferenties verwijzen naar in het boek onbesproken onderwerpen. Ze worden niet gebruikt om de tekst wetenschappelijk te onderbouwen of om de lezer aan te sporen nader onderzoek te verrichten, maar slechts ter aanvulling van de tekst. Het boek is mooi uitgegeven en is, ondanks het gebruik van een kleine letter, makkelijk leesbaar.

C.L. Davidson, Amsterdam

P. TETSCH. Enossale Implantationen in der Zahnheilkunde. Ein Atlas und Lehrbuch. 352 pag. Carl Hanser Verlag, München 1991. Prijs DM 398,-. ISBN 3 446 16304 2.

Dit standaardwerk is een herziene en sterk verbeterde tweede uitgave van het zeven jaar eerder verschenen leerboek. Het is zeer praktijkgericht en geschreven voor zowel de beginnende practicus die een keuze moet maken uit de diverse implantaat-systemen als de gevorderde implantoloog, die zijn kennis wil toetsen en verbreden. Het zwaartepunt ligt bij het klinisch han-

zoals aseptis, hemostasis, wondgenezing en pijnbestrijding. De lezer moet tot de helft van het boek geduld hebben voor het eerste onderwerp besproken wordt, dat daadwerkelijk aan de titel beantwoordt: kleine parodontale chirurgische ingrepen ter verbetering van de postorthodontische stabiliteit en esthetiek. Daarna wordt een hoofdstuk gewijd aan de derde molaren en vooral de voorspelling op jeugdige leeftijd van de later beschikbare ruimte. Ook germectomie van derde molaren in de onderkaak blijft niet onbesproken. De laatste twee hoofdstukken hebben fronttraumata en autotransplantatie in relatie tot orthodontische behandeling als onderwerp.

Het boek bevat een groot aantal zwart-wit foto's en tekeningen van goede kwaliteit. De tekst is prettig leesbaar. Niet helemaal duidelijk wordt voor welke doelgroep dit boek bedoeld is. Voor orthodontist en kaakchirurg biedt het niets nieuws. De tandarts die geïnteresseerd is in de mogelijkheden van 'kleine chirurgie' als onderdeel van een specialistische orthodontische therapie vindt in dit boek wellicht iets van zijn gading.

A.M. Kuijpers-Jagtman, Nijmegen

Recensie-exemplaren

Het merendeel van de hier aangekondigde uitgaven zal nog nader op deze plaats worden besproken.

1. S.J. MOSS. Growing up - Cavity free. A parent's guide to prevention. 147 pag., geïll. Quintessence Publishing Co., Inc., Chicago, Berlin, London, Tokyo, Moscow, Prague, Sophia, Warsaw 1993. Prijs \$ 36,-. ISBN 0 867 15 256 7.
2. J. GRIFFITHS, S. BOYLE. Colour guide to holistic oral care. A practical approach. Clinical skills series. 266 pag., geïll. Mosby-Year Book Europe, Kent 1993. Prijs £ 14.95. ISBN 0 7234 1779 2.
3. V. DAMOISEAUX, H.T. VAN DER MOLEN, G.J. KOK, red. Gezondheidsvoorlichting en gedragsverandering. 499 pag. Van Gorcum & Comp. B.V., Assen 1993. Prijs f 97,50. ISBN 90 232 2749 2.
4. A.P.M. BERSEE, W.H.M.A. PLUIMAKERS. De Wet Big. De betekenis van de nieuwe wetgeving voor beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg. 85 pag. Koninklijke Vermande BV, Lelystad 1993. Prijs f 27,50. ISBN 90 5458 0747.
5. G. BOERING, J.A. BAART, G.J. VAN REENEN, R.A.C.A. VOORSMIT. Gebitsextractie. tweede geheel herziene druk. 220 pag., geïll. Prijs f 38,50. ISBN 90 6348 088 1.
6. WORLDHEALTHORGANIZATION. World health forum. An international journal of health development. Volume 14, number 4, 1993. 447 pag. Geneva: World Health Organization, 1993. Prijs Sw.fr. 18,-.
7. Th.M.G. VAN BERKESTIJN, R.M.S. DOPPEGIETER, W.R. KASTELEIN, J. LEGEMAATE. Arts en aansprakelijkheid. 108 pag. Wetenschappelijke uitgeverij Bunge BV, Utrecht 1993. Prijs f 37,50. ISBN 90 6348 377 5.
8. C. DROSTE, M. VON PLANTA, red. Memorix. Tabellen, schema's en check-lists voor de medische praktijk. 351 pag., geïll. Elsevier - Koninklijke PBNA BV, Arnhem 1993. Prijs f 129,50. ISBN 90 6228 223 7.
9. C. SCULLY, R. WELBURY. Color atlas of oral diseases in children and adolescents. 128 pag., geïll. Wolfe Publishing - Mosby Year Book Europe Limited, London 1994. Prijs £ 35,-. ISBN 0 7234 1945 0.

delen: de chirurgie én prothetiek, toegespitst op de instrumentatie, technieken en achtergronden van het implanteren en de prothetische verzorging. Ook de indicatie voor implantaten, wordt behandeld. Verder wordt uitgebreid ingegaan op vooral de chirurgische complicaties. De prothetische complicaties komen daarentegen nauwelijks aan de orde.

Het boek is goed verzorgd, overzichtelijk, goed leesbaar en voorzien van fraaie afbeeldingen in kleur. Er moet echter een kanttekening worden geplaatst. De auteur, zelf kaakchirurg, heeft het boek vooral geschreven vanuit het chirurgisch gezichtspunt en dat is jammer. Hij gaat uit van de achterhaalde tweedeling van de orale implantologie: het plaatsen van het implantaat en het vervaardigen van de suprastructuur. De bepaling van de stand, plaats en ook het aantal implantaten wordt aan de chirurg overgelaten zonder informatie te verstrekken over de beoogde plaats en stand van de kunstelementen van de toekomstige suprastructuur. Juist in deze beslissing, waarbij een proefopstelling onontbeerlijk is, is een goede samenwerking tussen chirurg en prothetist noodzakelijk. Dit laatste wordt onvoldoende belicht.

Het boek is goed verzorgd, overzichtelijk, goed leesbaar en voorzien van fraaie afbeeldingen in kleur. Er moet echter een kanttekening worden geplaatst. De auteur, zelf kaakchirurg, heeft het boek vooral geschreven vanuit het chirurgisch gezichtspunt en dat is jammer. Hij gaat uit van de achterhaalde tweedeling van de orale implantologie: het plaatsen van het implantaat en het vervaardigen van de suprastructuur. De bepaling van de stand, plaats en ook het aantal implantaten wordt aan de chirurg overgelaten zonder informatie te verstrekken over de beoogde plaats en stand van de kunstelementen van de toekomstige suprastructuur. Juist in deze beslissing, waarbij een proefopstelling onontbeerlijk is, is een goede samenwerking tussen chirurg en prothetist noodzakelijk. Dit laatste wordt onvoldoende belicht.

H.J.M. Hosman, Amsterdam

J-P SCHATZ, J-P JOHO (eds.) Minor surgery in orthodontics. 187 pag. Quintessence Publishing Co.k, Inc., Chicago, Illinois 1992. Prijs DM 158,-./US \$ 98,-. ISBN 0 867 15 248 6.

Dit boek bevat een aantal bijdragen van verschillende auteurs over orthodontische problemen, waarbij 'kleine chirurgie' als onderdeel van het behandelingsplan kan worden overwogen. Het boek opent met een wel erg simpel hoofdstuk over dentale afwijkingen, gevolgd door een informatief hoofdstuk over de diagnostische waarde van verschillende röntgenologische opnametechnieken. Daarna komt de behandelingsplanning bij agenesie van gebitselementen aan de orde. Hoofdstuk 4 gaat in op de grondbeginselen van kleine kaakchirurgische ingrepen